

4/2020

HELSINGIN SEUDUN SUUNNAT

Ajankohtaiskatsaus seudun kehitykseen 17.12.2020

Aluetalous

Syksyn suhdannenäkymät ovat heikot

Työmarkkinat

Nuorten työttömyys on kasvanut

Asunto- ja toimitilamarkkinat

Asuntojen hinnat pysyneet vakaana

Hyvinvointi

Perustoimeentulotukea saavia edellisvuotta enemmän

Liikenne

Koronakriisi vaikutti kesän matkailuun

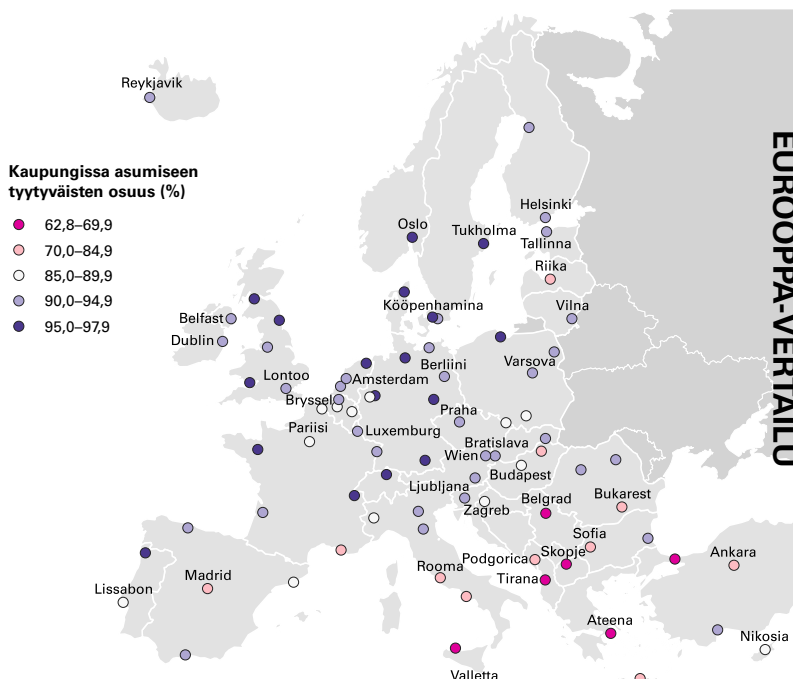
Väestö

Helsingin seudun väestönkasvu on hidastunut

Valokiilassa

Sanna Lehtonen

Onko kaupunkien ja kuntien välinen tulojen tasaus ajan tasalla?

Lähde: European Commission, Directorate-General for Regional and Urban Policy, 2020

© EuroGeographics

Eurooppalaiset ovat tyytyväisiä kotikaupunkeihinsa

Euroopan komission tutkimuksen mukaan noin yhdeksän kymmenestä Euroopan pääkaupungeissa ja muutamissa muissa suuremmissa kaupungeissa asuvista on erittäin tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä kotikaupunkeihinsa. Tyytyväisimmät asukkaat asuvat Kööpenhaminassa, Tukholmassa, Zurichissa ja Gdanskissa. Helsingin asukkaista tyytyväisiä on 94 prosenttia.

Pohjoisen ja läntisen Euroopan kaupungeissa asuvat ovat eteläisempää Eurooppaa useammin tyytyväisiä. Tyytyväisten osuus oli kasvanut edellisten viiden vuoden aikana eniten Itä-Euroopassa. Pienemmissä alle miljoonan asukkaan kaupungeissa ollaan jonkin verran tyytyväisempiä kuin suuremmissa kaupungeissa.

Kaupunkilaisten hyvinvointia mittaavassa tutkimuksessa kysyttiin yleisen tyytyväisyyden lisäksi kaupunkien turvallisuudesta, avoimuudesta, liikenteestä, kulttuuripalveluista, terveydenhuollosta, viheralueista, melusta, ilmanlaadusta, paikallishallinnosta sekä työpaikan ja asunnon löytämisestä. Kaupunkien välillä havaittiin eroja näillä osa-alueilla.

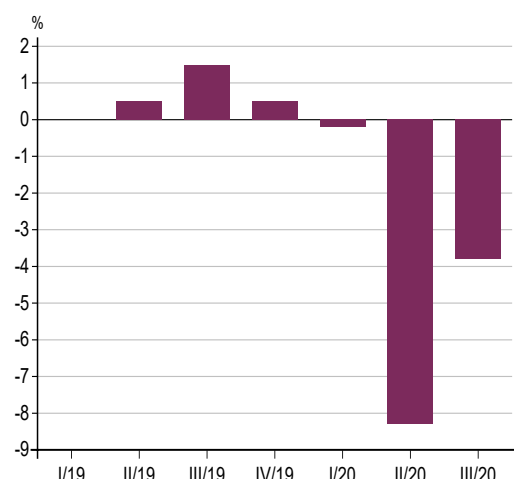
Tiedot perustuvat Euroopan komission lokakuussa 2020 julkaisemaan raporttiin ja aineistoihin. Haastatteluja tehtiin 83 kaupungissa vuonna 2019. Haastateltuja oli yhteensä 58 100. Lisää tietoa tutkimuksesta: [Report on the Quality of Life in European Cities, 2020](#).

Lisää aiheita jatkuvasti päivittyvillä verkkosivuillamme

www.helsinginseudunsuunnat.fi

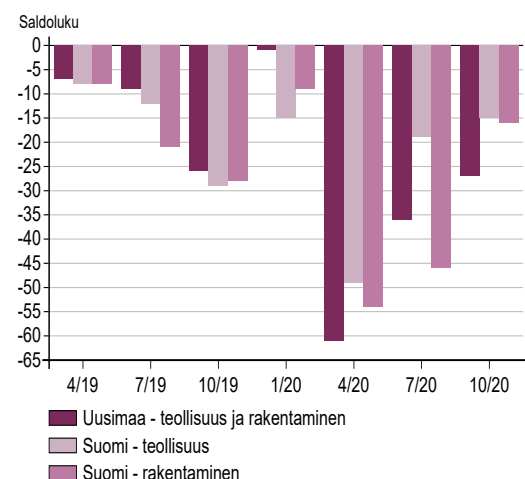
Kaupan toimialojen yhteenlaskettu kokonaismyynti Helsingin seudulla

Muutos (%) edellisestä vuodesta

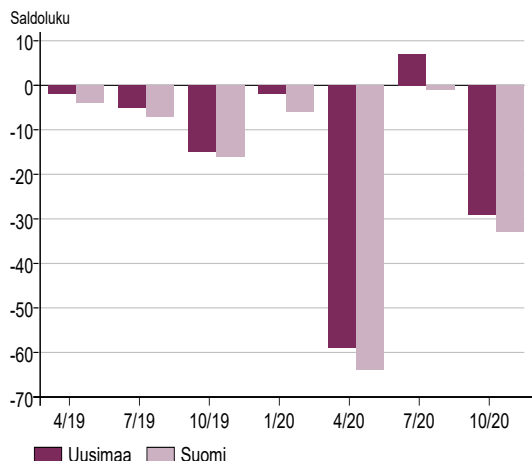
Lähde: Kaupunkitutkimus TA Oy ja Tilastokeskus

Teollisuuden ja rakentamisen suhdannenäkymät

Lähde: Elinkeinoelämän keskusliitto EK, suhdannebarometri

Palvelualojen suhdannenäkymät

Lähde: Elinkeinoelämän keskusliitto EK, suhdannebarometri

Aluetalous

Kaupan myynti jatkoi laskuaan – vauhti kuitenkin hidastui

Kaupan myynti väheni Helsingin seudulla heinä–syyskuussa 3,8 prosenttia vuodentakaisesta. Edellisellä kvartaalilla laskua oli peräti 8,3 prosenttia. Myynnin kasvu oli alentunut suhdannevaihteluiden vuoksi jo vuoden 2019 lopussa, minkä jälkeen lasku jyrkkeni koronaepidemian vuoksi nopeasti, mutta kääntyi kolmannella kvartaalilla jälleen hieman hitaammaksi. Toimialana kauppa (päivittäistavarakauppaa lukuun ottamatta) kärsii koronasta enemmän kuin muut toimialat keskimäärin.

Syksyn suhdannenäkymät ovat kokonaisuudessaan heikot

Lokakuun suhdannebarometrin mukaan suomalaisyritysten tilanne on pysynyt heikkona syksyn aikana. Tämänhetkistä tilannetta pidetään teollisuudessa hieman parempana kuin kesällä, mutta rakentamisessa ja palvelualoilla tilanne on heikentynyt. Myös odotukset seuraavalle puolelle vuodelle ovat heikentyneet. Erityisesti palvelualojen suhdannenäkymät ovat synkentyneet koronaviruksen toisen aallon leviämisen myötä. Tuotanto ja myynti ovat vähentyneet kaikilla päätoimialoilla syksyn aikana. Teollisuudessa ja rakentamisessa uusien tilausten väheneminen on huolestuttava merkki tulevaisuuden kannalta.

Näkymät ovat huonot sekä Uudellamaalla että koko maassa

Uudenmaan teollisuuden ja rakentamisen suhdannebarometri pysyivät likimain ennallaan syksyllä 2020. Tämänhetkistä tilannetta kuvaava saldoluku oli lokakuussa -24, kun vastaava saldoluku oli heinäkuussa tehdystä tiedustelusta -25. Lähikuukausien suhdanneodotukset palautuivat syksyn aikana hieman kevään romahduksesta. Niitä koskeva saldoluku oli nyt lokakuussa -27, kun saldoluku oli heinäkuussa -36. Vastaajista 61 prosenttia arvioi suhdanteiden pysyvän lähikuukausina ennallaan, 33 prosenttia arvioi suhdanteiden olevan hiipumassa ja 6 prosenttia odotti suhdanteiden kohentumista. Uudenmaan yritysten suhdannenäkymät ovat lähellä koko maan keskiarvoa.

Koko maan teollisuusyritysten suhdannenäkymien saldoluku oli lokakuun tiedustelussa -17, kun vastaava saldoluku oli heinäkuussa -19. Vaikka suhdannenäkymiä mittaava saldoluku onkin hiljalleen parantunut, on teollisuusyritysten tuotanto vähentynyt alkuvuoden aikana ja tuotanto-odotukset lähikuukausille ovat heikot.

Koko maassa rakennusyritysten tilanne pysyi syksyllä keskimääräistä heikompana. Myös tulevaisuutta koskevat odotukset ovat nyt heikot kuin kesällä. Suhdannenäkymien saldoluku oli lokakuussa -53, kun se oli heinäkuussa -46. Rakennusalan tulevaisuudennäkymiä painaa jo ennen koronaa alkanut laskusuhdanne. Etenkin uudisasuntorakentaminen on hiljennemässä useamman vilkkaan vuoden jälkeen. Tuotanto-odotuksissa oli kesällä jo havaittavissa hienoista parannusta, mutta syksyn aikana odotukset ovat kääntyneet uudelleen selvään laskuun.

Palvelualojen tilanne on heikko ja odotukset heikentyvät uudelleen

Palvelualojen suhdannenäkymät ovat heikentyneet nopeasti koronaviruksen leviämisen seurauksena. Suhdannenäkymien saldoluku oli lokakuussa -33 (heinäkuussa -1). Palvelualat palautuivat kevään koronashokista kesän aikana, mutta epidemian kiihtyminen heikentää uudelleen näkymiä. Myynnin kasvuodotuksia ei ole näköpiirissä. Myynti on vähentynyt ja henkilöstöäkin on vähemmän kuin kesällä. Kevään koronashokin myötä palvelualojen yritysten kannattavuus heikkeni voimakkaasti. Tilanne on kohentunut hieman, mutta on yhä kaukana normaalina pidetystä tasosta.

Uudenmaan palvelualojen yritysten nykytilaa koskevat arviot säilyivät alkusyksyn aikana lähes ennallaan, eli selvästi normaalia alemmalla tasolla. Lähikuukausien suhdannenäkymät sen sijaan heikentyivät uudestaan koronaepidemian toisen aallon myötä. Suhdanneodotuksien lokakuun saldoluku oli -29, kun saldoluku oli heinäkuussa 7. Palvelualoilla kysyntää vähentää erityisesti koronatilanne.

Kuluttajien luottamus talouteen heikkeni syksyllä

Kuluttajien luottamus Suomen talouteen alkoi jälleen heiketä syksyn mitaan. Kuluttajien luottamus ehti jo kääntyä lievästi positiiviseksi kesällä (+2,0), mutta koronan leviyttyä uudelleen luottamusta koskevat lukemat ovat laskeneet syksyllä negatiivisiksi (lokakuussa -2,3). On tosin huomattava, että kuluttajien luottamus oli laskussa jo ennen koronakriisiä sekä pääkaupunkiseudulla että koko maassa. Koko maassa kuluttajien luottamus Suomen talouteen oli lokakuussa vielä hieman pääkaupunkiseutua heikompi (-6,9).

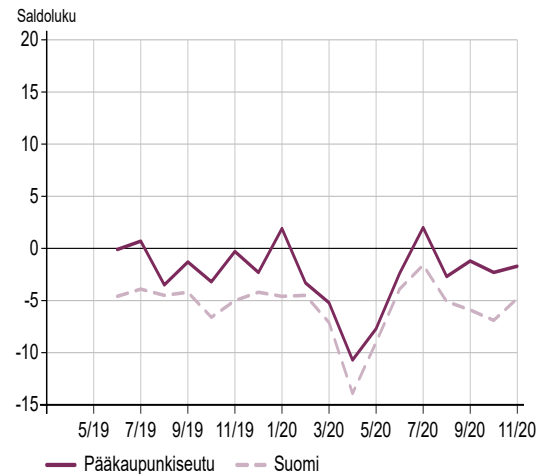
Makroindikaattori, joka kuvaa kuluttajien odotuksia koko maan työllisyys- ja taloustilanteen kehityksestä, sai pääkaupunkiseudulla lokakuussa arvon -31,9. Viime kesään verrattuna odotukset ovat heikentyneet selvästi, mutta edeltävään kevääseen verrattuna tilanne on silti hieman valoisampi. Kuluttajien talouden kehitystä koskeviin odotuksiin vaikuttanevat tällä hetkellä ennen kaikkea koronaviruksen eteneminen ja sen ennustetut vaikutukset talouskehitykseen Suomessa ja ulkomailla.

Kuluttajien omaa taloutta ja henkilökohtaisia säästämismahdollisuuksia kuvaava mikroindikaattori sai lokakuussa arvon 33,4. Tämä arvo on korkeampi kuin vuotta aiemmin ja korkeampi kuin viime kesänä. Vaikuttaakin siltä, etteivät useimmat kuluttajat usko koko maata koskevien kielteisten odotusten vaikuttavan heidän omaan talouteensa ja säästämismahdollisuuksiinsa – voi olla, että koronarajoitukset estävät kuluttamista ja parantavat siksi säästämismahdollisuuksia.

Kuluttajien luottamus omaan talouteen säilyy vakaana

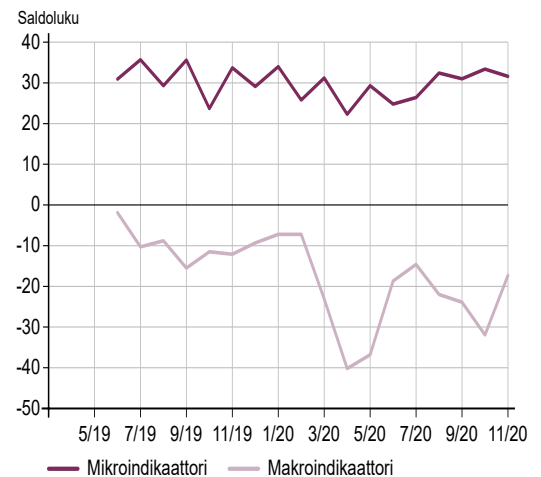
Tilastokeskuksen lokakuun 2020 kuluttajabarometrin kuluttajat uskovat oman taloustilanteensa pysyvän melko vakaana koronapandemiasta huolimatta. Kuluttajien omaa taloutta koskevia odotuksia kuvaava saldoluku oli lokakuussa koko maassa +6,7 ja pääkaupunkiseudulla +13,3. Nämä luvut ovat selvästi keväällä mitattuja korkeammat ja lähellä pitkän ajan keskiarvoja. Kuluttajien omaa taloutta koskevat odotukset näyttävät yleisesti ottaen reagoivan yleisen taloustilanteen muutoksiin varsin vähän.

Kuluttajien luottamusindikaattori

Lähde: Tilastokeskus, kuluttajien luottamus

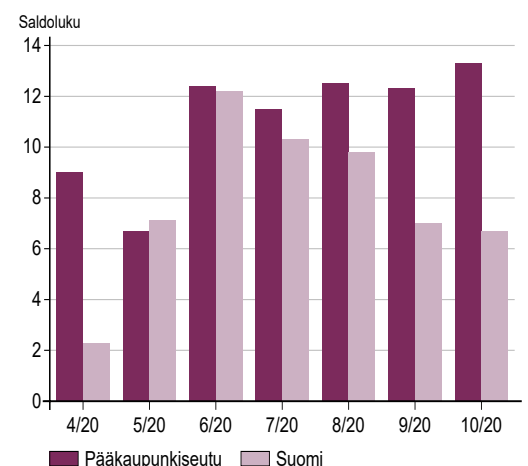
Kuluttajien luottamuksen mikro- ja makroindikaattori pääkaupunkiseudulla

Mikroindikaattori: Oma talous ja säästämismahdollisuudet
Makroindikaattori: Suomen talous ja työttömyyden kehitys

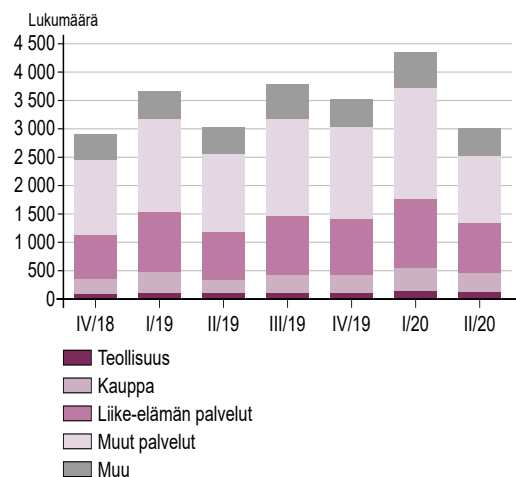
Lähde: Tilastokeskus, kuluttajien luottamus

Kotitalouksien odotukset oman talouden kehityksestä 12 kk:n aikana

Lähde: Tilastokeskus, kuluttajien luottamus

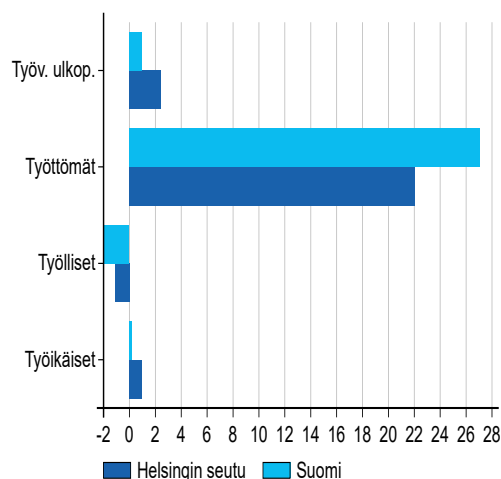
Aloittaneet yritykset Helsingin seudulla

Lähde: Tilastokeskus

Työikäinen väestö

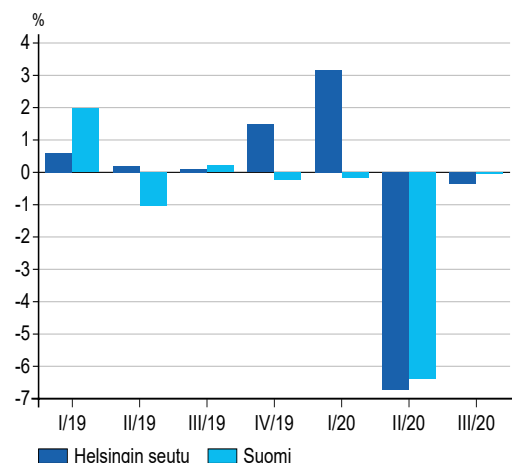
III/20, muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Tehdyt työtunnit

Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Myös lokakuussa kuluttajien omaa taloutta koskevat odotukset olivat selvästi myönteiset, vaikka suuri osa kuluttajista odottikin koko maan talous- ja työllisyystilanteen heikkenevän.

Helsingin seudulla uusien yritysten määrä edellisen vuoden tasolla

Helsingin seudulla perustettiin vuoden 2020 toisella vuosineljänneksellä noin 3 000 uutta yritystä. Määrä vastaa edellisvuoden toisen vuosineljänneksen määrää, mutta on silti korkeampi kuin vuosina 2015–2018. Toimialoittain tarkasteltuna uusien yritysten määrä on kasvanut vakaimmin liike-elämän palveluissa, joiden osalta uusien yritysten määrä on kasvanut jo vuosien ajan. Vuoden 2020 ensimmäisen vuosineljänneksen ennätysuudesta uusien yritysten määrästä (4 352 kpl) jäätin kevään koronatilanteesta kauas.

Koko maassa perustettiin huhti–kesäkuussa 8 375 uutta yritystä. Uusien yritysten lukumäärä laski selvästi vuoden 2020 ensimmäiseltä vuosineljännekseltä, mutta oli lähes sama kuin vuoden 2019 toisella neljänneksellä. Uusien yritysten toimialajakauma oli samankaltainen koko maassa ja Helsingin seudulla.

Työmarkkinat

Työllisten määrä väheni Helsingin seudulla saman verran kuin edellisellä vuosineljänneksellä

Työllisten määrä väheni Helsingin seudulla 1,1 prosentilla heinä–syyskuussa verrattuna vuoden takaiseen. Pudotus oli saman suuruinen kuin edellisellä vuosineljänneksellä. Koko maan tasolla työllisten määrä pieneni 1,9 prosentilla Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan. Työvoiman ulkopuolella olevien määrä kasvoi Helsingin seudulla 2,4 prosentilla. Työikäisten määrä kasvaa Helsingin seudulla, mutta pysyy ennallaan koko Suomen tasolla. Tosin muuttoliike Helsingin seudulla on hidastunut koronakriisiin aikana.

Heinä–syyskuussa 15–64-vuotiaiden työllisyysaste oli Helsingin seudulla 73,6 prosenttia, mikä oli 1,3 prosenttiyksikköä matalampi vuotta aiemmin. Koko maan työllisyysasteen lasku oli saman suuruinen ja työllisyysaste oli 72,2 prosenttia vuoden 2020 kolmannella vuosineljänneksellä.

Tehtyjen työtuntien määrä lähes edellisvuoden tasolla

Helsingin seudulla tehtiin heinä–syyskuussa 303 miljoonaa työtuntia, mikä oli vain 0,3 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Vajaa kolmasosa koko maassa tehdyistä työtunneista tehtiin Helsingin seudulla. Koko maassa tehtyjen työtuntien määrä pieneni edellisvuodesta 0,1 prosentilla. Heinä–syyskuussa töitä tehtiin Helsingin seudun ulkopuolisessa Suomessa 684 miljoonaa tuntia.

Tehtyjen työtuntien määrä lähti kasvuun Helsingin seudulla vuoden 2017 lopulla. Viime vuosina tehtyjen työtuntien määrät kasvoivat sekä Helsingin seudulla että koko maassa koronakriisiin saakka.

Kokoaikaisesti lomautettujen määrä pieneni loppukesällä

Työttömien osuus työvoimasta oli Helsingin seudulla 12,9 prosenttia syyskuun lopussa työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan. Työttömyysaste oli 4,9 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Koko maassa työttömien osuus työvoimasta oli 12,0 prosenttia.

Vaikka kasvu vuoden takaiseen oli kova, oli tilanne huomattavasti parempi kuin edellisellä vuosineljänneksellä. Heinä-syyskuussa koronavirusepidemiaan liittyviä rajoituksia oli purettu, kuluttaminen ja palveluiden kysyntä kasvoivat lomakaudella ja osa lomautetuista pääsi palaamaan takaisin töihin.

Syyskuun lopussa Helsingin seudulla oli työttömiä työnhakijoita yhteensä 101 042, joista kokoaikaisesti lomautettuja oli 22 594, eli 22 prosenttia kaikista työttömistä työnhakijoista. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 64 prosentilla vuoden takaisesta. Kokoaikaisesti lomautettujen määrä väheni kesäkuun lopusta yli 20 000 henkilöllä.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työttömien osuus työvoimasta oli Helsingissä 13,8 prosenttia, Espoossa 11,8 prosenttia, Vantaalla 14,3 prosenttia ja KUUMA-kunnissa 10,7 prosenttia syyskuun lopussa. Työttömien määrä kootaan kuukausittain työ- ja elinkeinotoimistojen rekisteristä ja työvoiman määrä on Tilastokeskuksen rekisteripohjaisen työssäkäyntitilaston tuorein tieto (vuoden 2018 lopusta).

Nuorten työttömyys kasvanut erityisesti pääkaupunkiseudulla

Helsingin seudulla oli syyskuun lopussa 10 669 työtöntä nuorta, mikä oli 97 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Koronakriisin talousvaikutukset ovat kohdistuneet erityisen voimakkaasti pääkaupunkiseudun nuoriin. Pääkaupunkiseudulla nuorten työttömien määrä nousi 106 prosentilla ja KUUMA-kunnissa 66 prosentilla vuoden takaisesta. Koko maan tasolla nuorten työttömien määrä kasvoi 37 prosentilla.

Koronavirusepidemian seurauksena työttömien ja kokoaikaisesti lomautettujen määrät ovat kasvaneet suhteellisesti eniten nuorilla, jotka työskentelevät palvelu- ja myyntityössä. Nuorten tilanne on kuitenkin parantunut hieman kesäkuusta.

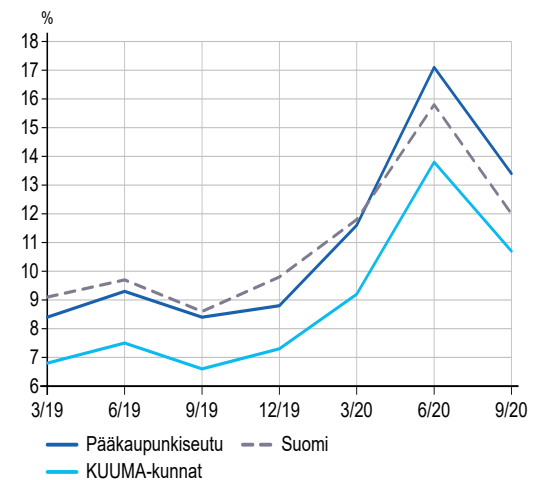
Helsingissä oli syyskuun lopussa 4 541 työtöntä nuorta, Espoossa 1 763 työtöntä nuorta, Vantaalla 2 162 työtöntä nuorta ja KUUMA-kunnissa 2 165 työtöntä nuorta. Koko maassa alle 25-vuotiaita työttömiä oli 38 129. Myös 25–29-vuotiaiden työttömien määrät kasvoivat voimakkaasti vuoden takaisesta.

Asunto- ja toimitilamarkkinat

Asunnonostoaikheet keskimääräistä korkeammalla

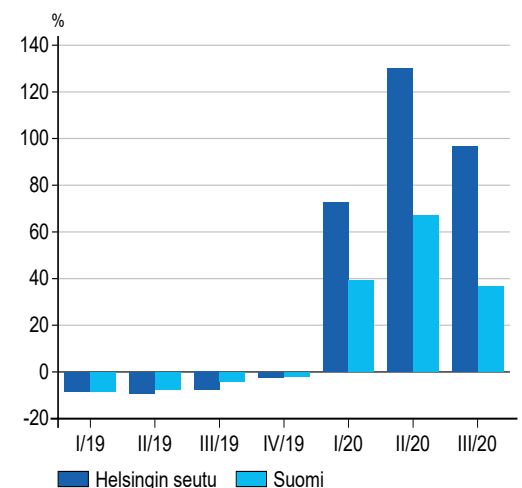
Tilastokeskuksen kuluttajabarometrin mukaan 21,9 prosenttia pääkaupunkiseudun kuluttajista arvelee ostavansa varmasti tai mahdollisesti asunnon seuraavan 12 kuukauden aikana. Koko maassa asunnon osta-

Työttömien osuus työvoimasta pääkaupunkiseudulla, KUUMA-kunnissa ja koko maassa

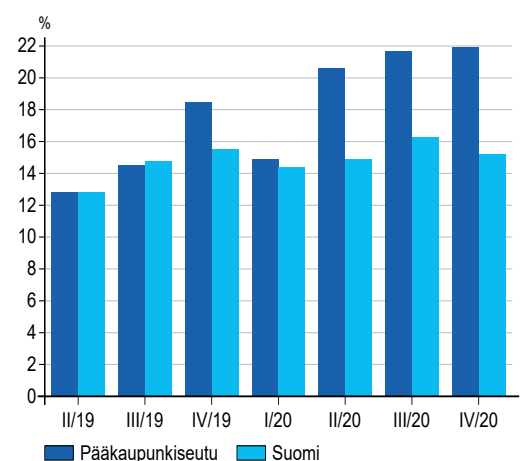
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM

Nuorisotyöttömyys Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM

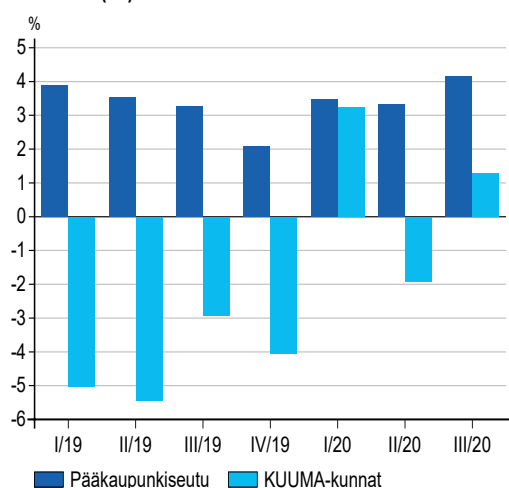
Omistusasunnon ostoaikheet

Lähde: Tilastokeskus, kuluttajien luottamus

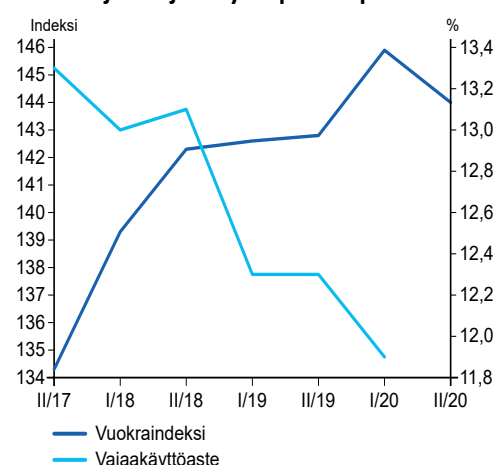
Asuntojen hintaindeksi

Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus

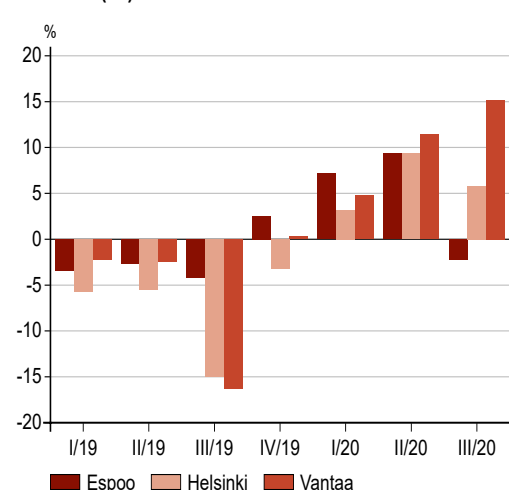
Toimistotilojen vuokrat Helsingin keskustassa ja toimistilojen vajaakäyttö pääkaupunkiseudulla

Lähde: KTI Kiinteistötieto Oy

Toimeentulotuensaajat

Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: KELA

mista suunnittelevien osuus oli hieman tätä pienempi, noin 15 prosenttia. Asunnonostoaikeissa olevien osuus kaikista vastaajista on lisääntynyt pääkaupunkiseudulla koko vuoden 2020 ajan huolimatta koronaviruksesta. Vuotta aiemmin eli lokakuussa 2019 asunnon ostamista suunnitteli pääkaupunkiseudulla noin 18,5 prosenttia vastaajista.

Asuntojen hinnat pysyivät alkusyksyllä vakaana

Helsingin ja koko pääkaupunkiseudun vanhojen osakeasuntojen hinnat pysyivät alkusyksyllä eli vuoden kolmannella neljänneksellä edellisen vuosineljänneksen tasolla. Kun tarkasteluväliksi otetaan vuosi, muutosta on kuitenkin tapahtunut. Vuoden 2019 kolmannelta neljännekseltä tämän vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna asuntojen hinnat ovat nousseet Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla nelisen prosenttia. Kahden vuoden takaiseen verrattuna nousua on noin 8 prosenttia ja kolmen vuoden takaiseen verrattuna 11 prosenttia.

Asuntojen hintakehityksessä on huomattavaa alueellista vaihtelua myös Helsingin seudun sisällä. Vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat ovat nousseet viidessä vuodessa eniten Helsingissä. Helsingissä nousua on tapahtunut 22 prosenttia, Espoossa 10,5 prosenttia ja Vantaalla 3 prosenttia. KUUMA-kunnissa vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat ovat viidessä vuodessa jopa hieman laskeneet, mutta viimeisen vuoden aikana hinnat ovat taas nousseet prosentin verran.

Helsingin ydinkeskustan toimistovuokrien neliöhintojen kehitys kääntyi negatiiviseksi

KTI Kiinteistötieto Oy:n julkaiseman viimeisimmän Markkinakatsauksen mukaan Helsingin ydinkeskustan vuokrakehitys kääntyi negatiiviseksi, ja KTI:n Helsingin ydinkeskustan uusien toimistovuokrasopimuksia kuvaava indeksi laski 1,3 prosenttia maalisi-syyskuussa alkaneissa vuokrasopimuksissa. Vuositasolla indeksi osoittaa edelleen reilun prosentin nousua. Uusien vuokrasopimusten neliövuokrien tunnusluvuista kalleimpia sopimuksia kuvaava yläkvartiili putosi reilusti, noin kolmella eurolla 33,50 euroon, kun taas mediaani ja keskiarvovuokrat pysyivät ennallaan 30 euron tuntumassa.

Helsingin ydinkeskustan toimistotilojen vuokria kuvaavan KTI Kiinteistötiedon vuokraindeksin arvo oli viime maalisi-elokuussa 144, kun vuotta aikaisemmin se oli 142,8. Hintatasoa hämäävät markkinoiden selkeä hiljenneminen koronan seurauksena: viime kuukausien toimistovuokramarkkinaa leimaa uusien sopimusten aiempia tarkasteluperiodeja huomattavasti matalampi luku- ja neliömäärä sekä keskimääräisen tilakoon lasku.

➔ Hyvinvointi

Perustoimeentulotukea saavien määrä edelleen edellisvuotta suurempi

Heinä-syyskuussa perustoimeentulotukea saavien henkilöiden määrä oli pääkaupunkiseudulla kuusi prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Heinä-syyskuussa perustoimeentulotukea sai Helsingissä keskimäärin 37 000 (+6% ed. vuoteen verrattuna), Espoossa 14 200 (-2%) ja Vantaalla

15 500 (+15%) henkilöä kuukaudessa. Tämän vuoden huhti-kesäkuuhun verrattuna tuensaajia oli kuitenkin nyt vähemmän johtuen pääasiassa elosyyskuussa maksetuista veronpalautuksista: veronpalautukset katsotaan pääsääntöisesti hakijan tuloiksi.

Tällä hetkellä perustoimeentulotuen tarvetta kasvattaa koronaepidemiasta aiheutuva työllisyystilanteen heikentyminen, mikä näkyy erityisesti uusien tuen saajien lukumäärän kasvuna. Vuoden loppua kohden tuensaajien määrä todennäköisesti hieman nousee.

Asumistukea saavia edelleen huomattavasti aiempaa enemmän

Yleistä asumistukea sai syyskuun lopussa Helsingin seudulla 124 500 ruokakuntaa, mikä oli selvästi enemmän (+13%) kuin vuotta aikaisemmin. Helsingissä yleistä asumistukea sai kesäkuun lopussa yli 69 000 (+13% ed. vuoteen verrattuna), Espoossa 20 500 (+11%) ja Vantaalla 19 800 (+17%), KUUMA-kunnissa 14 500 (+10%) ja koko maassa 386 500 (+10%) ruokakuntaa. Lukumäärä on pysynyt samalla tasolla kuin tämän vuoden kesäkuun lopussa. Toisin kuin perustoimeentulotuessa, yleisessä asumistuessa veronpalautuksia ei huomioida tuloina. Yleisen asumistuen tarve kasvaa tällä hetkellä ennen kaikkea koronaepidemiasta johtuvien lomautusten ja irtisanomisten vuoksi.

Liikenne ja ympäristö

Julkisen liikenteen matkustajamäärät kasvaneet hieman keväästä

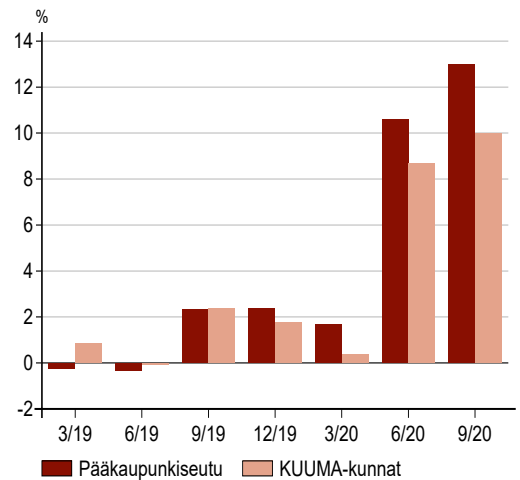
Julkisen liikenteen matkustajamäärät pysyivät edelleen vuoden kolmannella neljänneksellä huomattavasti tavanomaista matalammalla tasolla. Matkustajien määrä on ollut kuitenkin jonkin verran kasvussa huhtikuun alimpien lukemien jälkeen. Matkustajamäärä väheni heinä-syyskuussa Espoossa ja Kauniaisissa 35 prosenttia, Helsingissä 34 prosenttia ja Vantaalla 26 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna.

Viimeisen 12 kuukauden aikana Helsingin sisäisillä busseilla, metrola, raitiovaunuilla ja Suomenlinnan lautalla tehdyt matkat vähenivät 27 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Vantaan sisäisissä busseissa matkustajamäärä väheni 21 prosenttia. Espoon sisäisillä linjoilla vähenystä oli 25 prosenttia.

Lentomatkustaminen edelleen vähäistä

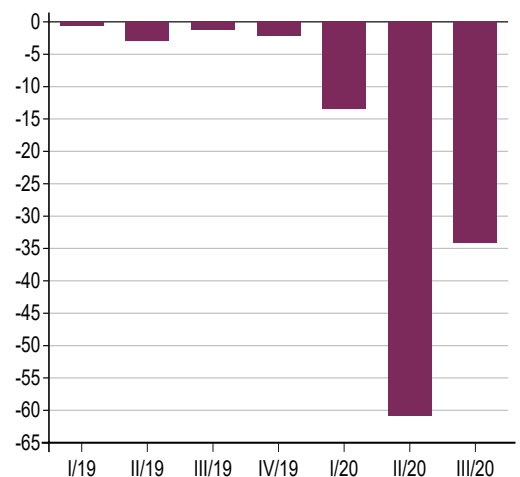
Helsinki-Vantaan lentoaseman matkustajamäärä väheni heinä-syyskuussa 90 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Matkustajia oli 645 000. Edellisenä vuonna matkustajia oli samalla ajanjaksolla hieman yli 6 miljoonaa. Matkustajien määrä oli kuitenkin hieman korkeampi kuin kevään ja alkukesän pohjalukemien aikaan. Lennoista 80 prosenttia oli kansainvälistä liikennettä. Vuosi 2020 on ollut poikkeus lentoliikenteen yleiseen kasvusuuntaan. Helsinki-Vantaan lentoaseman viimeisen 12 kuukauden matkustajamäärä oli noin 22 prosenttia pienempi kuin kymmenen vuotta aikaisemmin.

Asumistuentuensaajat Muutos (%) edellisestä vuodesta

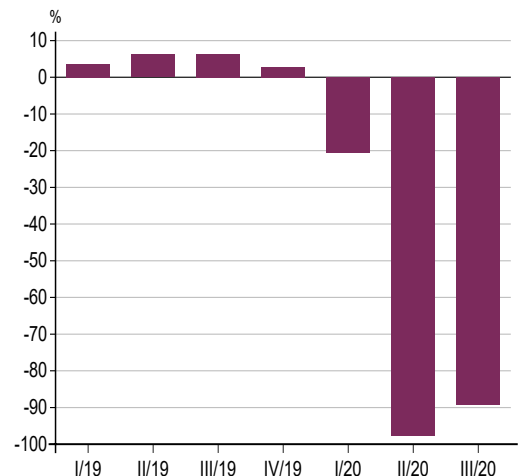
Lähde: KELA

Julkisen liikenteen matkustajamäärä Helsingissä Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Helsingin seudun liikenne, HSL

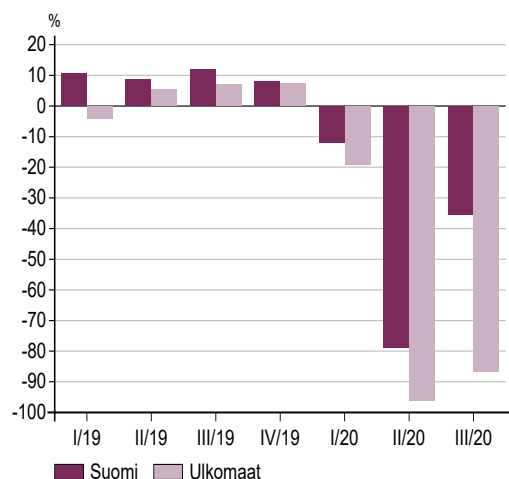
Lentoliikenteen matkustajamäärä Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Finavia

Matkailijoiden yöpymiset asuinmaan mukaan Uudellamaalla

Muutos (%) edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus

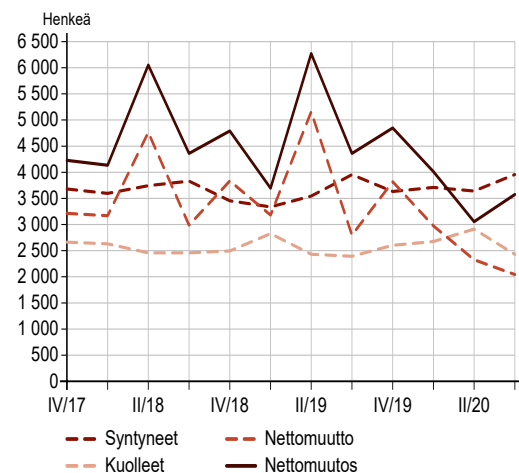
Koronakriisi vaikutti matkailuun kesällä erityisesti Helsingissä ja Uudellamaalla

Korona romahdutti koko Suomen matkailun keväällä. Alkukesästä kotimainen kysyntä hieman lisääntyi ja sama suunta jatkui koko kesän rajoitusten hieman höllennyttyä. Koronatilanteen hetkellinen hellittäminen toi siis tervetullutta helposta koronasta kärsivälle toimialalle, joskin tämä helpotus osui hyvin epätasaisesti eri alueille. Helsingissä pudotus oli huomattavan suuri ja kotimainen kysyntä suuntautuikin pääasiassa muualle.

Vuoden kolmannella kvartaalilla kotimaiset yöpymiset vähentyivät koko maassa kuusi prosenttia, mikä on oikeastaan huomattavan vähän ottaen huomioon kriisin laajuuden ja vakavuuden. Ulkomaiset yöpymiset putosivat 82 prosenttia ja tämän pudotuksen seurauksena kaikki yöpymiset jäivät noin neljänneksen vajaan vuoden 2019 samaan ajankohtaan verrattuna. Helsingissä yöpymiset vähenivät 67 prosenttia ja Uudellamaalla 61 prosenttia. Kuten muuallakin, kotimaiset yöpymiset vähenivät ulkomaisia enemmän.

➔ Väestö

Väestönmuutos Helsingin seudulla

Lähde: Tilastokeskus

Helsingin seudun väestönkasvu on hidastunut selvästi

Ennakkotietojen mukaan Helsingin seudun asukasluku oli syyskuun lopussa noin 1 522 000. Seudun väestö kasvoi heinä–syyskuussa 3 700 hengellä, –1 300 vähemmän kuin edellisen vuoden vastaavalla ajanjaksoilla. Syynä kasvun hidastumiseen oli muuttovoiton lasku. Kotimainen nettomuutto painui negatiiviseksi, kun normaalisti Helsingin seutu saa muuttovoittoa muusta Suomesta yli 1 000 asukasta vuoden kolmannella kvartaalilla. Luonnollinen väestönkasvu oli puolestaan edellisvuoden tasolla. Väestönkasvusta 55 prosenttia tuli nettomuutosta.

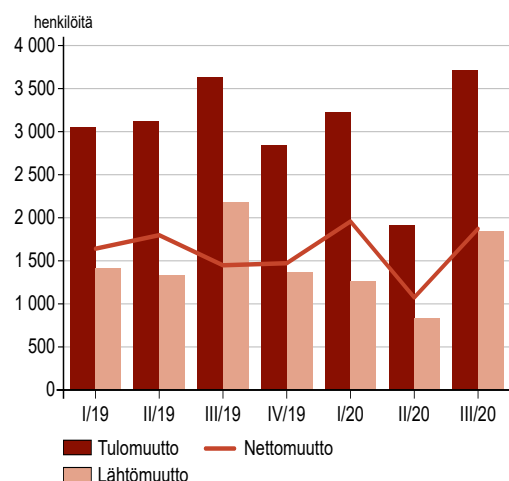
Pääkaupunkiseutu kasvoi vuoden kolmannella neljänneksellä 3 500 asukkaalla, 1 600 vähemmän kuin 2019. Kasvu on hidastunut eniten Espoossa, kun taas Helsingin kasvu piristyi hiljaisen toisen neljänneksen jälkeen. Helsingin väestö kasvoi heinä–syyskuussa lähes 1 900 asukkaalla, 150 vähemmän kuin 2019. Espoon kasvu oli vain reilut 500, kun viime vuonna kasvua oli 1 700. Vantaan kasvu oli 1 000 henkeä, 330 viime vuotta vähemmän.

Koko vuoden aikana Helsingin seutu on kasvanut 11 000:lla, 4 300 viime vuotta vähemmän. Espoon kasvu väheni 3 000 asukkaalla, Helsingin 1 500:lla ja Vantaa kasvoi 1 100 henkeä vähemmän kuin viime vuonna. Sen sijaan KUUMA kasvoi 1 100 enemmän kuin 2019 tammi–syyskuussa.

Alkuvuonna kasvanut syntyvyys on jälleen vähentynyt, ja seudulla syntyi kolmannella neljänneksellä 10 lasta viime vuotta vähemmän, kun tammi–kesäkuussa lapsia syntyi 450 enemmän. Syntyvyys aleni eniten Espoossa.

Kuolleiden määrä seudulla väheni 37 hengellä heinä–syyskuussa edellisvuodesta, mutta koska toisella neljänneksellä kuolleita oli enemmän, koko tammi–syyskuussa kuoli 350 viime vuoden vastaavaa jaksoa enemmän. Kuolleiden määrä aleni heinä–syyskuussa sadalla Helsingissä, mutta kasvoi Vantaalla 50:llä.

Ulkomainen nettomuutto Helsingin seudulla

Lähde: Tilastokeskus

Korona on vähentänyt kansainvälistä muuttoliikettä

Heinä-syyskuussa Helsingin seudulle muutti ulkomailta 4 000 henkeä ja seudulta pois 2 000 henkeä. Sekä tulo- että lähtömuutto vähenivät 500 hengellä edellisvuodesta. Helsingin seutu sai kuitenkin muuttovoittoa ulkomailta 2 000 asukasta, eli yhtä paljon kuin edellisvuoden vastaavalla ajanjaksolla. Ulkomaan kansalaisten tulomuutot ulkomailta Helsingin seudulle vähenivät 700 hengellä (20 %) edellisvuodesta ja lähtömuutot pysyivät samana. Suomen kansalaisten lähtömuutot ulkomaille vähenivät 500 hengellä (30 %). Koko tammi-syyskuun ulkomainen muuttovoitto seudulla oli reilut 300 eli 5 prosenttia edellisvuotta vähemmän.

Helsingin ulkomainen muuttovoitto oli edellisvuoden II neljänneksen tasolla. Vantaan muuttovoitto kasvoi hieman, mutta Espoossa väheni 160 henkeä. KUUMA-kuntien muuttovoitto ulkomailta heinä-syyskuussa oli lähes 200 henkeä, kun viime vuonna netto oli vain 40.

Helsingin seudun muuttovoitto muualta Suomesta väheni

Helsingin seutu koki muualta Suomesta heinä-syyskuussa aikaisemmista vuosista poikkeavasti -14 hengen muuttotappion, kun edellisvuoden vastaavalla ajanjaksolla voittoa tuli 1 350 henkeä. Helsingin seudulle muutti 12 000 henkeä ja yhtä monta pois. Tulomuutto väheni vajaa 700 ja lähtömuutto lisääntyi noin 700 henkeä edellisvuoden III neljänneksestä.

Helsinki sai muuttovoittoa seudun ulkopuolisesta Suomesta 1 100 ja Vantaa 50 henkeä, kun taas Espoon muuttotappio oli 150 henkeä. Muuttovoitto väheni pääkaupunkiseudulla puoleen edellisvuoden III neljänneksestä. KUUMA-kunnissa nettomuutto väheni 300:lla, muuttotappio oli nyt 1 000 henkeä.

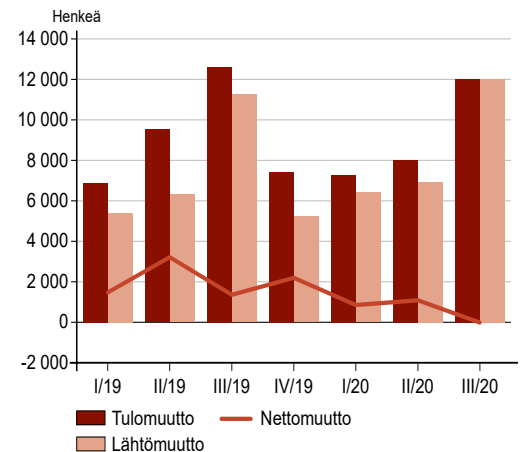
Koko tammi-syyskuun aikana Helsingin seudun muuttovoitto muusta Suomesta oli vain 2 000 asukasta, kun viime vuonna nettoa tuli 6 000 henkeä. Pääkaupunkiseudun muuttovoitto oli nyt 3 100, missä vähennystä 3 500 ja KUUMA-kuntien muuttotappio kaksinkertaistui ja oli 1 100 asukasta.

KUUMA-kunnat ja Vantaa nettosivat asukkaita muulta seudulta

Vuoden III neljänneksellä Helsingin muuttotappio seudun sisäisissä muuttoissa oli -750 henkeä ja oli vajaa 100 edellisvuotta enemmän, vaikka viimevuotinen -330 hengen muuttotappio Espooseen väheni nollaan. Espoo sai seudulta viime vuonna 140 henkeä muuttovoittoa, mutta nyt -350 henkeä tappiota. Vantaalla muuttovoitto muulta seudulta väheni vajaalla 100:lla ja oli nyt 250 henkeä. Vantaalle muutettiin aikaisempaa enemmän Helsingistä, mutta muuttotappio KUUMA-kuntiin kasvoi selvästi. KUUMA-kuntien muuttovoitto pääkaupunkiseudulta yli kaksinkertaistui viime vuoden heinä-syyskuusta ja se oli nyt 860 henkeä.

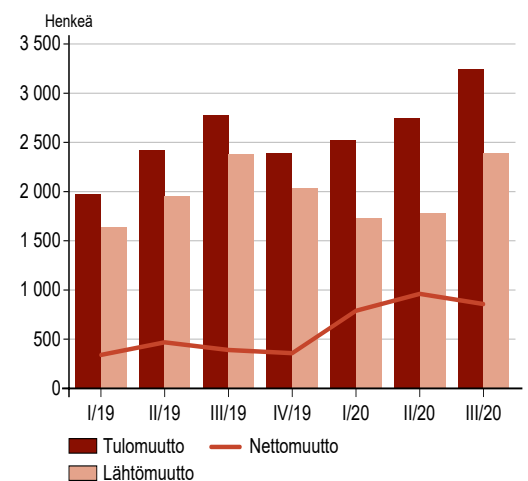
Koko tammi-syyskuun aikana Helsingin muuttotappio muulle seudulle oli -2 260 asukasta, 500 vähemmän kuin viime vuonna. Espoon muuttotappio oli -950 henkeä, kun viime vuoden III neljänneksellä tuli voittoa 750 henkeä. Vantaan muuttovoitto oli 600, mikä oli 225 vähemmän kuin 2019. KUUMA-kunnissa muuttovoitto enemmän kuin kaksinkertaistui ja oli nyt 2 600 henkeen, kun viime vuonna saatiin voittoa 1 200 asukasta. Kolmasosa KUUMA-kuntien tämän vuoden väestönkasvusta on tullut muuttovoitosta Vantaalta.

Helsingin seudun ja muun Suomen välinen nettomuutto

Lähde: Tilastokeskus

Muuttoliike pääkaupunkiseudulta KUUMA-kuntiin

Lähde: Tilastokeskus

Onko kaupunkien ja kuntien välinen tulojen tasaus ajan tasalla?

Sanna Lehtonen

Kehittämispäällikkö

Suomen Kuntaliitto

Kuntien välisiä eroja tasataan valtionosuusjärjestelmällä. Kustannusten ja tulojen tasaukset sisältävä järjestelmä ei kerää kehuja Uudellamaalla, jonka kaupungit ja kunnat vastaavat lähes kokonaisuudessaan kuntien välisen tasauksen rahoituksesta.

Kuntien välisen tasauksen tarve on sinällään yleisesti hyväksytty. Tasausta tarvitaan, koska kaikille kansalaisille on taattu riittävät peruspalvelut, vaikka kaupungit ja kunnat eroavat ikä- ja kustannusrakenteeltaan ja tuloiltaan. Valtionosuus ja siihen sisältyvät tasausmekanismit takaavat sen, että myös heikon verotulon kunnilla, joissa palvelujen järjestämisen kustannukset ovat korkeat suuremmasta palvelutarpeesta tai esimerkiksi pitkistä etäisyyksistä johtuen, on mahdollisuus järjestää lailla niille säädetty peruspalvelut kuntalaisilleen kohtuullisella veroasteella.

Kunnat eroavat väestörakenteeltaan, tuloiltaan ja tulevaisuuden suunnaltaan, ja erilaistuminen kiihtyy. Mitä enemmän kunnat erilaistuvat, sitä suuremmaksi kuntien välisen tasauksen tarve kasvaa. Vaikka tasauksen tarpeesta on yhteneväinen ymmärrys, sen suuruus ja laajuus ovat poliittisia arvovalintoja.

Ensin annetaan ja sitten otetaan – Kuntien välisiä eroja tasataan kahdella eri tavalla

Valtionosuusjärjestelmällä valtio rahoittaa kansalaisten peruspalveluita noin 9 miljardilla eurolla joka vuosi. Kuntien valtionavut ovat noin viidennes valtion vuosittaisista kokonaismenoista. Valtionosuutta ei jaeta kaupungeille ja kunnille yhtä suurina erinä, vaan järjestelmä myös tasaa kuntien välisiä eroja.

Rakenteellisesti Suomen valtionosuusjärjestelmä koostuu kolmesta osasta (kuvio 1),

1. Kustannuserojen tasauksesta,
2. Tulopohjan tasauksesta ja
3. Muista eristä.

Valtionosuuslaskennan ensimmäisessä vaiheessa, kustannuserojen tasauksessa (1), jokaiselle kunnalle määritetään sekä kunnan väestön että alueen ominaisuuksiin perustuen yksilölliset laskennalliset kustannukset. Laskennallisiin kustannuksiin vaikuttavat mm. kunnan ikärakenne, sairastavuus ja vieraskielisen väestön määrä. Näistä peruspalvelujen laskennallisista kustannuksista valtio rahoittaa koko maan tasolla valtionosuusprosentin mukaisen osuuden, tällä hetkellä noin neljänneksen.

Valtionosuuslaskennan ensimmäisessä vaiheessa eli kustannuserojen tasauksessa jokaiselle Manner-Suomen 294 kunnalle kertyy oma setelipinonsa, joka on tarkoitettu

Kuvio 1. Kuntien valtionosuusjärjestelmä on rakenteeltaan kolmiosainen. Kaksi ensimmäistä osaa ovat tasausta.

peruspalvelujen järjestämiseen. Kustannuserojen tasauksella jaettavasta 7 200 miljoonasta Helsingin setelipinoon tulee 546 miljoonaa, Espoon 251 miljoonaa ja Vantaan pinoon 234 miljoonaa euroa. Uudenmaan kaupunkien ja kuntien kustannuserojen tasauksella saama euromäärä on yhteensä 1 568 miljoonaa euroa, noin viidennes koko maan yhteismäärästä vuonna 2020. Korkeinta kustannuserojen taseus on Uudellamaalla Lapinjärvellä (1 687 €/as), Kauniaisissa (1 519 €/as) ja Raaseporissa (1 489 €/as).

Valtionosuuslaskennan toinen vaihe, tulopohjan taseus (2), jakaa kuntien pinoihin jaettu seteleitä uudelleen. Kunnallis- ja yhteisöveroilla mitattuna rikkaampien kuntien pinoista siirretään seteleitä (tasausvähennys) muille kaupungeille ja kunnille (tasauslisä). Lisäksi valtio osallistuu tuloiltaan heikompien kuntien tulojen täydennykseen noin puolella tasauksen kokonaismäärästä.

Vuonna 2020 tasauslisää saa 267 kuntaa yhteensä 1 460 miljoonaa euroa (kuvio 2). Valtio rahoittaa tästä 680 miljoonaa euroa. 27 kunnan valtionosuutta vähennetään tasausvähennyksellä, joiden yhteismäärä on -676 miljoonaa euroa. Tästä 16 Uudenmaan kunnan osuus on 97 prosenttia eli -654 miljoonaa euroa. Tasauslisien loppuosan (95 milj. €) rahoitukseen osallistuvat kaikki kunnat yhtä suurella osuudella (-17 €/as).

Erityisen suuri vaikutus tulopohjan tasauksella eli valtionosuuslaskennan toisella vaiheella on Uudenmaan kunnissa (kuvio 3). Ensimmäisessä vaiheessa Helsingille jaetusta 546 miljoonasta tulopohjan taseus siirtää muille 374 (-68 %), Espoon 251 miljoonasta 168 (-67 %) ja Vantaalta 39 miljoonaa (-17 %). Prosentuaalisesti suu-

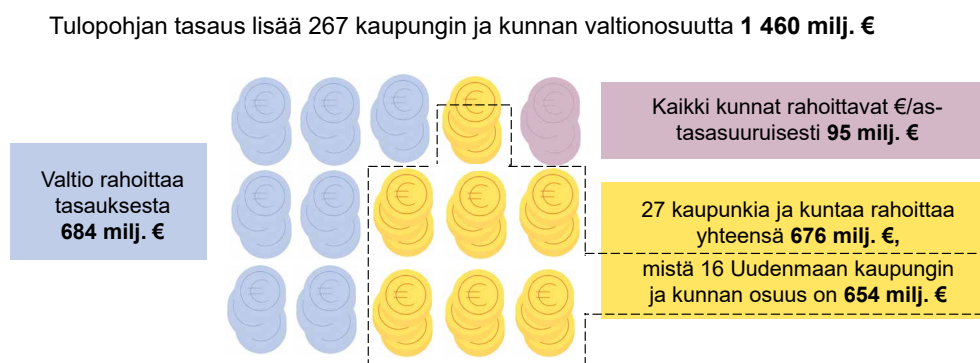
rin muutos on Kauniaisissa, jossa Uudenmaan tasolla korkeasta kustannuserojen tasauksella lasketusta euromäärä (14,6 milj. €) vähenee peräti 98 prosenttia (-14,2 milj. €) tulopohjan tasauksessa. Asukaskohtaisesti taseus lisää valtionosuutta Uudellamaalla eniten Myrskylässä (+724 €/as), Lapinjärvellä (+699 €/as) ja Pukkilassa (+616 €/as). Uusimaa on maakunnista ainoa, jossa kuntien tulotasausten summa on negatiivinen (kuvio 4).

Valtionosuusjärjestelmän kolmanteen osaan kuuluvat muut erät (3) vähentävät jokaisen kunnan valtionosuuden määrää. Muita eriä ovat kunta-valtio-rahoitus-suhteeseen vuosien aikana tehdyt muutokset, joiden tekninen maksatus on päätetty sisällyttää valtionosuusjärjestelmän yhteyteen. Tällaisia ovat esimerkiksi vuosien 2015, 2016 ja 2018 valtionosuusleikkaukset ja perustoimeentulotuen hallinnon ja maksatuksen siirto Kelalle vuonna 2017. Muiden erien huomioon ottamisen jälkeen Kauniaisten valtionosuuden lopullinen määrä kääntyy negatiiviseksi (-148 €/as) ja Helsingin (46 €/as) ja Espoon (90 €/as) hyvin lähelle nollaa.

Myös vuoden 2020 mittavat määräaikaiset koronatuot sisältyvät järjestelmän kolmanteen erään, vaikka tässä tarkastelussa ne on jätetty määräaikaisuutensa ja poikkeusluonteensa vuoksi vertailujen ulkopuolelle.

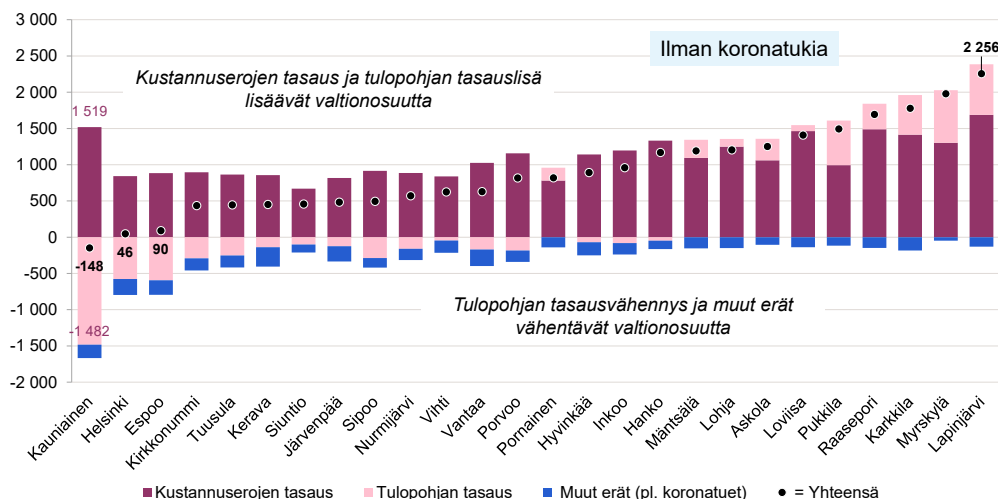
Valtionosuusjärjestelmä, jolla valtion rahoitus kaupunkien ja kuntien lakisääteisiin tehtäviin ohjataan kunnille, sopii teknisesti kuntien välisen tasauksen toteutukseen. Valtionosuus - siis kustannuserojen tasauksen (1), tulojen tasauksen (2) ja muiden erien (3) summa - maksetaan kaupungeille ja kunnille kuukausittain kahte-

Kuvio 2. Tulopohjan tasauksesta valtio rahoittaa puolet. Toinen puolikas on kuntien välistä tasausta.

Valokiilassa

Kuvio 3. Uudenmaan kaupunkien ja kuntien valtionosuuden muodostuminen vuonna 2020, €/asukas

natoista yhtä suurena eränä. Järjestelmän selkeyttä ja läpinäkyvyyttä olisi mahdollista lisätä erottamalla kolme erillistä osiota nykyistä paremmin toisistaan. Tämä lisäisi erityisesti ymmärrystä siitä, kuinka voimakkaasti valtionosuuteen sisältyvä tulopohjan tasaus todellisuudessa tasaa kuntien välisiä eroja.

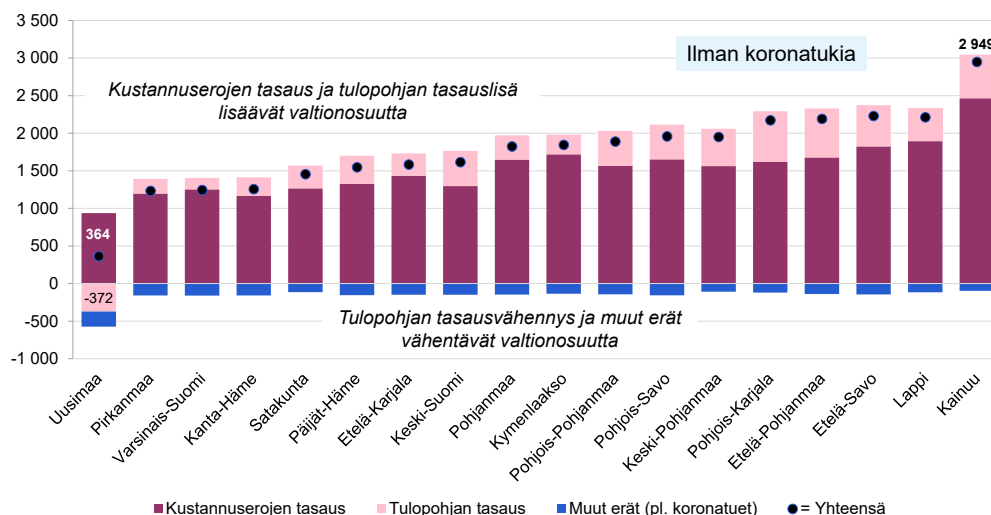
Valtion rahoitusjärjestelmän tulee kannustaa jokaista Suomen kuntaa veropohjan vahvistamiseen

Valtionosuuteen sisältyvä tulojen tasaus ottaa huomioon kunnallisverotulot ja yhteisöveron tuoton. Kunnan kiinteistöverotulot ovat ydinvoimaloita lukuun ottamatta

tasauksen ulkopuolella. Vuoden 2020 tulopohjan tasaus tehdään vuoden 2018 verotietojen perusteella. Tasattavaa verotuloa laskettaessa käytetään koko maan keskimääräistä veroprosenttia. Tämän laskennallisen menettelyn ansiosta yksittäisen kunnan veroprosentin muutoksella ei ole (juurikaan) vaikutusta kyseisen kunnan tasauksen määrään. Myöskään kiinteistöverossa tapahtuvat muutokset eivät nykyisellään vaikuta kunnan tasauksen määrään.

Sen sijaan veropohjassa ja yhteisöveron tuotossa tapahtuvat muutokset vaikuttavat kaupungin ja kunnan tulo-
tasauksen määrään järjestelmästä johtuen muutaman vuoden viiveellä.

Kuvio 4. Maakuntien kuntien valtionosuuden muodostuminen vuonna 2020, €/asukas

Helsingin veropohjan vahvistuminen 10 prosentilla (+1 400 milj. €) lisää sen tasausvähennystä ja siten pienentää Helsingin valtionosuutta –100 miljoonaa euroa. Vastaava kymmenyksen vahvistus Espoon veropohjassa (+700 milj. €) lisää tasausvähennystä –50 miljoonaa euroa ja Vantaalla (+400 milj. €) –30 miljoonaa euroa. Tulosten tasausjärjestelmän myötä tulopohjan vahvistumisesta yksittäisessä kunnassa hyötyvät valtionosuusjärjestelmään sisältyvän tulopohjan tasauksen takia siis kaikki muutkin kunnat.

Yhteisöveron tuoton vahvistumisen vaikutus tulosten tasaukseen on vielä suurempi. Kun yhteisöveron tuotto lisääntyy 10 prosentilla, lisää se Helsingin yhteisöveron tuottoa 60 miljoonaa, mutta samalla tasausvähennyksen kasvu pienentää sen valtionosuutta –20 miljoonaa euroa. Espoossa vastaava muutos lisää yhteisöveron tuottoa 12 miljoonaa, mutta valtionosuus pienenee –4,5 miljoonaa. Vantaalla vastaavat luvut ovat +7,6 ja –2,7 miljoonaa euroa.

Noin kolmanneksen vaikutus johtuu tasausvähennyksen suuruudesta, joka on kunnasta riippuen 32–38 prosenttia koko maan keskimääräisen laskennallisen verotulon (tasausraja, 3 780 €/as vuonna 2020) ylittävästä verotulosta. Kunnille, joiden tasauksessa huomioon otettavat laskennalliset verotulot alittavat tasausrajan, tasauslisä kattaa 80 prosenttia tasausrajan ja kunnan laskennallisen verotulon erotuksesta (kuviot 5).

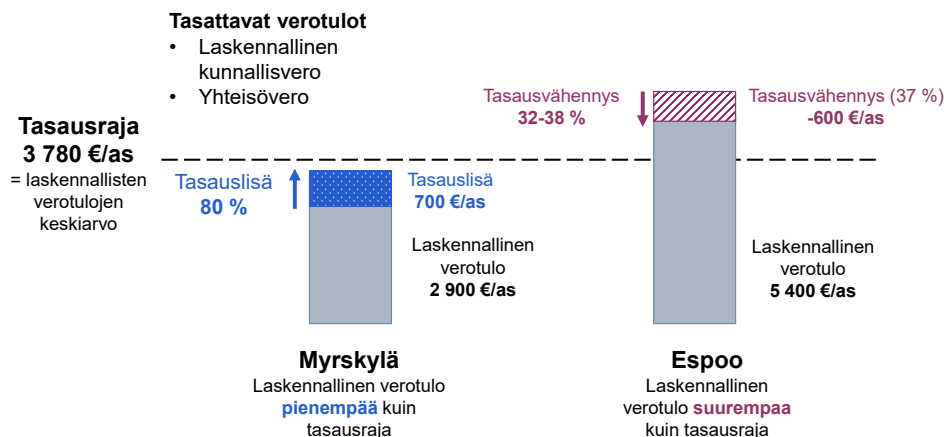
Tasattavien verotulojen laajuudella, tasausrajalla ja tasausvähennys- ja tasauslisäprosenttien tasolla on ratkaiseva merkitys järjestelmän kannustinvaikutuksiin. Mitä enemmän tasausvähennys pienentää vahvan verotulon kuntien valtionosuutta, sitä enemmän se heikentää näiden kaupunkien ja kuntien kannustinta kasvattaa väestömäärää, verotulojaan ja elinvoimaansa. Vastaavasti mitä suurempi osa tasausrajan ja kunnan laskennallisen verotulon erotuksesta täydennetään valtionosuutta lisäämällä eli mitä korkeampi tasauslisäprosentti on, sitä pienemmät ovat näiden kuntien kannusteet oman veropohjan vahvistamiseen.

Pahimmassa tapauksessa järjestelmä luo vääränlaisia kannustimia kummassakin päässä – sekä tasauslisää saaville, että niille kunnille, joiden valtionosuutta tasausvähennys pienentää. Julkisen talouden kannalta olisi ehdottoman tärkeää, että valtion rahoitusjärjestelmän ei heikentäisi yhdenkään kunnan kannustimia vahvistaa elinvoimaansa, omaa veropohjaansa ja lisätä omia verotulojaan.

Tasapainoilua riittävän, mutta hyväksyttävän ja nettomääräisesti koko Suomen kehitystä hyödyttävän kuntien välisen tasauksen välillä

Perustuslain mukaan kaikilla kansalaisilla on oikeus riittäviin peruspalveluihin ja edelleen kaikilla kaupungeilla ja kunnilla velvollisuus järjestää palvelut kuntalai-

Kuvio 5. Tasausraja, tasauslisä ja tasausvähennys vuonna 2020

silleen sekä varmistaa niiden jatkuvuus kaikissa oloissa. Valtionosuuksien kautta valtio rahoittaa osansa näistä peruspalveluista.

Verotulojen vahvistuminen ja siitä muutaman vuoden viiveellä seuraava valtionosuuden tasausvähennyksen suureneminen on johtanut usean Uudenmaan kunnan osalta tilanteeseen, jossa kustannuserojen tasauksen tuottama ensimmäisen vaiheen valtionosuus eli valtion rahoitusosuus peruspalveluihin pyyhkiytyy kokonaan tai lähes kokonaan pois tulojen tasauksen takia, ja kunta itse rahoittaa kuntalaisten peruspalvelut käytännössä kokonaisuudessaan omilla verotuloillaan.

Kuntien erilaistuessa kehitys vahvistuu. Vuodesta 2015 vuoteen 2020 Uudenmaan kaupunkien ja kuntien valtionosuutta pienentävä tasausvähennys on kasvanut 23 % -506 miljoonasta eurosta -620 miljoonaan euroon (kuvio 6).

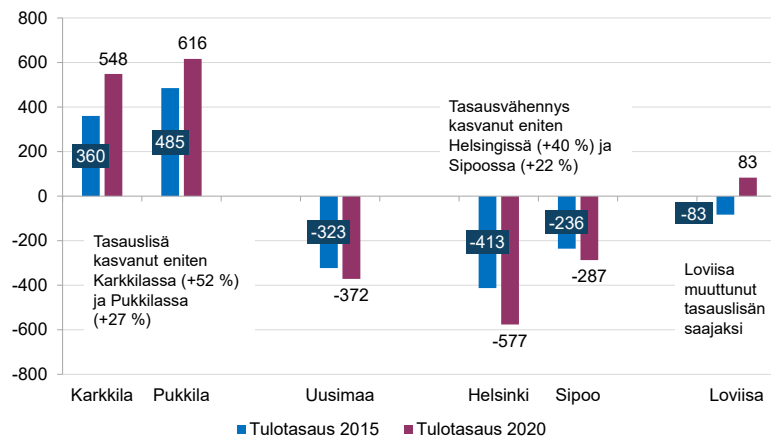
Tulopohjan tasauksen voimakkuus suhteessa kustannuserojen tasaukseen on ongelmallista, sillä myös kaupunkien erityispiirteet ja palvelutarpeet sisältävät sellaisia tekijöitä, joihin valtion rahoituksen tulisi ulottua. Maahanmuuttajataustainen väestö, asuinalueiden eriytyminen kaupunkien sisällä, sosiaalinen eriarvoistuminen, asunnottomuus ja lastensuojelun palvelutarpeen kasvu ovat nimenomaisesti kaupungeille tyypillisiä peruspalvelujen kustannuksiin vaikuttavia tekijöitä. Viime aikoina keskustelu jengiytymisestä on lisääntynyt myös Suomessa ja senkin kaupungit kohtaavat ja ratkovat hyvin todennäköisesti ensimmäisinä.

Valtionosuusjärjestelmän hyväksyttävyyden kannalta on tärkeää, että valtion rahoitus kohdistuisi jatkossa kaikkien kuntien - myös verotuloiltaan vahvojen kaupunkien ja kuntien ja muiden kasvavien alueiden - peruspalveluiden rahoitukseen. Valtionosuusjärjestelmän tulisi sekä taata riittävät palvelut supistuvilla alueilla, mutta myös huomioida kaupungeille tyypillisiä tekijöitä ja niistä aiheutuvia palvelujen järjestämisen kustannuksia. Alueiden eriytyessä ja kuntien välisen tasaustarpeen kasvaessa valtion rahoitusvastuuta peruspalveluista myös yksittäisen kaupungin ja kunnan tasolla ei saa unohtaa.

Ääripäiden lipuminen entistä kauemmaksi toisistaan lisää painetta valtionosuusjärjestelmässä toteutettavalle kuntien väliselle tasaukselle. Jos kehitys jatkuu nykyisellään, tämä tarkoittaa Helsingin, Espoon, Vantaan ja usean muun Uudenmaan kunnan verotulojen vahvistumista, ja siitä seuraavaa tasausvähennysten lisääntymistä edelleen. Valtion rahoitus peruspalveluihin uhkaa vähentyä näissä kunnissa edelleen.

Viimeistään nyt on ajankohtaista kysyä, onko nykyinen valtionosuus - eli tasausjärjestelmä ajan tasalla suhteessa niihin keinoihin, joilla Suomen kestävä julkinen talous ja kansalaisten peruspalvelut turvataan. Valtion rahoitusjärjestelmän tulee tukea sekä kasvavien että supistuvien alueiden tulevaisuutta. Arvovalintoja tulee päivittää. Valtionrahoituksen kriteeristön tulee päivittyä muuttuvan maailman mukana nykyistä paremmin.

Kuvio 6. Muutoksia Uudenmaan kaupunkien ja kuntien tulotasauksessa 2015–2020, €/asukas

➔ Info

Helsingin seutu:

Pääkaupunkiseutu ja KUUMA-kunnat

Pääkaupunkiseutu:

Helsinki, Espoo, Kauniainen ja Vantaa

KUUMA-kunnat:

Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti

Uusimaa:

Uudenmaan maakunta

Julkaisun tuotannon, asuntomarkkinoiden, rikollisuuden, matkailijoiden yöpymisten ja väestön luvut ovat ennakkotietoja, jotka tarkentuvat lopullisiin tilastoihin.

Helsingin kaupunkimittausosasto, alueen kunnat ja HSY, 2013

Käsitteitä

Asunnon ostoaikomukset

Niiden kotitalouksien osuus, jotka aikovat ostaa asunnon varmasti tai mahdollisesti seuraavan vuoden aikana.

Avoimet työpaikat

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoon sisältyvät ne avoimet työpaikat, jotka työnantaja ilmoittaa täytettäväksi työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) avulla. Kuukauden viimeisen työpäivän poikkileikkaus.

Pitkäaikainen keskiarvo

Summataan tietyn ajanjakson neljännesten arvot ja jaetaan luku neljännesten lukumäärällä.

Saldoluku

Saldoluvulla kuvataan odotuksia suhdanne- ja kuluttajabarometrissä. Luku saadaan, kun myönteisten vastausten prosenttiosuuksista vähennetään kielteisten vastausten prosenttiosuudet. Positiivinen luku kuvaa myönteisiä odotuksia.

Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen määrä määräytyy asiakkaan välttämättömien menojen mukaan. Perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen siirtyivät kunnilta Kelan hoidettavaksi vuoden 2017 alussa.

Tuotanto

Kuvaa alueen yritysten ja muiden yhteisöjen tuotannollista aktiviteettia.

1) Helsingin seutu: Toimialoittaisten tuotannon kehitystä ennakoivien indikaattorien perusteella konstruoitu Helsingin seudun tuotannon ennakoiva kuvaaja. Tuorein katsauksessa esitettävä tieto perustuu indikaattoreiden ennakkoarvioihin. Tietolähde: Kaupunkitutkimus TA Oy.

2) Suomi: Tilastokeskuksen kansantalouden neljännesvuositilinpäiden bruttokansantuote kiintein hinnoin. Tuorein neljännes on Tilastokeskuksen julkaisema kokonaistuotannon ennakkotieto.

Työnvälitystilasto

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) tilasto, joka perustuu työnhakijoiden rekisteriin.

Työttömyysaste

Työttömien osuus työvoimasta. Tilastokeskuksen työttömyysaste perustuu työvoimatutkimukseen ja työ- ja elinkeinoministeriön työttömyysaste työnvälitystilastoon, minkä vuoksi ne poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Työvoimatutkimus

Tilastokeskuksen otospohjainen kuukausittain tehtävä haastattelututkimus. Työllisyyttä koskeissa toimialoittaisissa tiedoissa on pienten toimialojen kohdalla suurehko virhemarginaali.

Väestö 30.9.2020*	Helsinki	Espoo	Vantaa	KUUMA-kunnat	Helsingin seutu	Uusimaa	Muu Suomi pl. Helsingin seutu	Suomi
Väkiluku	657 360	291 710	236 760	326 420	1 522 230	1 697 020	4 011 160	5 533 390
Väestönmuutos vuoden alusta	3 530	1 970	2 990	2 220	10 900	10 720	-2 800	8 100
Väestönmuutos, %	0,5	0,7	1,3	0,7	0,7	0,6	-0,1	0,1
Muuttovoitto	2 460	800	2 310	1 990	7 750	7 990	5 870	13 620

Työmarkkinat III/2020

Työlliset (TK)	..	..	..	..	763 700	859 000	1 785 800	2 549 500
Muutos vuoden takaisesta, %	..	..	..	..	-1,1	-1,4	-2,3	-1,9
Työttömät työnhakijat yhteensä (TEM, 9/20)	48 480	17 310	17 460	17 380	101 040	110 420	205 360	315 780
Työttömät (TEM, 9/20)	38 370	13 620	12 770	13 360	78 450	86 050	182 700	268 750
Lomautetut (TEM, 9/2020)	10 110	3 690	4 700	4 020	22 590	24 370	32 370	56 740
Työttömien osuus työvoimasta, % (TEM, 9/20)	13,8	11,8	14,3	10,7	12,9	12,7	12,0	12,5
Työllisyysaste, % (TK)	..	..	..	..	73,6	73,7	71,7	72,2

Hyvinvointi III/2020

Yleisen asumistuen saajat (9/20)	69 370	20 520	19 790	14 420	124 450	131 660	261 940	386 400
Muutos vuoden takaisesta, %	12,6	10,7	17,0	10,0	12,6	12,3	8,3	9,7
Kotihoidontuen saajat	8 330	4 330	3 660	3 910	20 320	21 990	38 660	58 980
Muutos vuoden takaisesta, %	-3,2	0,0	3,2	-1,6	-1,1	-1,4	-4,9	-3,7
Perustoimeentulotuen saajat	37 190	14 230	15 530	11 250	78 420	83 640	130 410	208 830
Muutos vuoden takaisesta, %	5,8	-2,3	15,2	7,5	6,0	5,6	0,7	2,7

*Ennakkotieto.

Helsingin Seudun Suunnat

Helsingin Seudun Suunnat antaa ajankohtaista tietoa seudun kehityksestä.

www.helsinginseudunsuunnat.fi

Tilaa uutiskirje:

www.helsinginseudunsuunnat.fi/uutiskirje

Uutiskirje ilmestyy vuonna 2021

viikolla 11, 24, 37, 50

Toimitus ja julkaisija

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot

PL 550

Helsingin kaupunki

00099 Helsingin kaupunki

Lisätietoja

Nina Ahola

p. 09 310 36365

seudunsuunnat@hel.fi

ISSN 1796-7287

HSS
vuodesta
1996

Kustantajat

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus- ja -tilastot

Espoon kaupunki, strategiayksikkö

Vantaan kaupunki, strategia ja tutkimus

Uudenmaan liitto

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskus (ELY)

Helsingin seudun kauppakamari